

**INFORMED CONSENT**  
**(Persetujuan Menjadi Partisipan)**

Saya yang bertanda tangan dibawah ini :

Nama :

Umur :

Alamat:

Menyatakan bahwa saya telah mendapatkan penjelasan secara rinci dan telah mengerti mengenai penelitian yang akan dilakukan oleh Tri Kusuma Wulandari dengan judul EFEKTIVITAS TEKNIK REBOZO DALAM MENGURANGI RASA NYERI PERSALINAN KALA 1 FASE AKTIF PADA IBU BERSALIN DI KLINIK ALFATIH MEDIKA KARAWANG TAHUN 2024.

Saya berharap jawaban yang saya berikan dijaga kerahasiannya, Demikian surat pernyataan ini saya buat dengan sebenar-benarnya tanpa ada pemaksaan dari pihak manapun.

Peneliti

Karawang, 2024

Responden

Tri Kusuma Wulandari

## SKALA PENGUKURAN NYERI

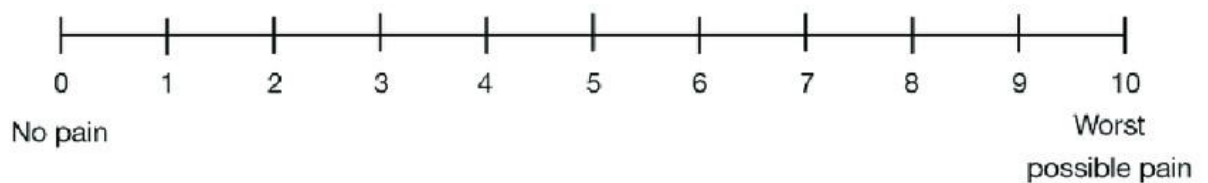
### *Visual Aanalog Scale*

Nama (inisial) :  
Umur (saat ini) :  
Alamat :  
Pekerjaan :  
Gravida :  
Berat badan :  
Tinggi badan :

#### **Petunjuk Pengisian :**

Berilah tanda ( ✓ ) pada salah satu angka dibawah ini yang menggambarkan tingkat nyeri yang anda rasakan.

**Semakin besar angka maka semakin berat keluhan nyeri.**



Keterangan :

0 : Tidak nyeri

1-3 : Nyeri ringan : secara objektif klien dapat berkomunikasi dengan baik

4-6 : Nyeri sedang : secara objektif klien mendesis, menyeringai, dapat menunjukkan lokasi nyeri, dapat mendeskripsikannya, dapat mengikuti perintah dengan baik.

7-10 : Nyeri berat : secara objektif klien terkadang tidak dapat mengikuti perintah tapi masih respon terhadap tindakan, dapat menunjukkan lokasi nyeri, tidak dapat mendeskripsikannya, tidak dapat diatasi dengan alih posisi nafas panjang.

**LEMBAR BIMBINGAN PROPOSAL/SKRIPSI**

| <b>TANGGAL</b> | <b>KEGIATAN BIMBINGAN</b> | <b>PARAF</b> |
|----------------|---------------------------|--------------|
|                |                           |              |
|                |                           |              |
|                |                           |              |
|                |                           |              |
|                |                           |              |
|                |                           |              |
|                |                           |              |
|                |                           |              |

**Pembimbing I**

Susanti, S.ST., Bdn., M.Keb

**LEMBAR BIMBINGAN PROPOSAL/SKRIPSI**

| <b>TANGGAL</b> | <b>KEGIATAN BIMBINGAN</b> | <b>PARAF</b> |
|----------------|---------------------------|--------------|
|                |                           |              |
|                |                           |              |
|                |                           |              |
|                |                           |              |
|                |                           |              |
|                |                           |              |
|                |                           |              |
|                |                           |              |

**Pembimbing II**

Sujiанти, S.ST., M.Kes

**DAFTAR TILIK**  
**PEMBERIAN TEKNIK REBOZO PADA IBU BERSALIN KALA I**

| Nama gerakan   | Prosedur Gerakan                                                                                   | Dilakukan |       | Keterangan |
|----------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-------|------------|
|                |                                                                                                    | Ya        | Tidak |            |
| Rebozo sifting | <b>Persiapan Selendang</b>                                                                         |           |       |            |
|                | Lingkarkan selendang pada perut ibu dengan sempurna.                                               |           |       |            |
|                | Pastikan perut ibu tertutup dengan selendang dan ibu merasa nyaman.                                |           |       |            |
|                | <b>Posisi Ibu Hamil</b>                                                                            |           |       |            |
|                | Ibu hamil berlutut di depan kursi, sofa, atau birthing ball.                                       |           |       |            |
|                | Letakkan bantal di bawah lutut dan dada pada birthing ball.                                        |           |       |            |
|                | Tangan menggantung pada birthing ball.                                                             |           |       |            |
|                | <b>Pegangan Doula</b>                                                                              |           |       |            |
|                | Doula berdiri di belakang ibu hamil.                                                               |           |       |            |
|                | Pegang ujung kain selendang.                                                                       |           |       |            |
|                | Angkat tubuh ibu hamil ke atas untuk menciptakan rasa nyaman.                                      |           |       |            |
|                | <b>Gerakan Doula</b>                                                                               |           |       |            |
|                | Gerakkan selendang dengan gerakan menggoyang sambil mengangkat tubuh ibu hamil ke atas.            |           |       |            |
|                | Mulai dengan gerakan lambat, kemudian tingkatkan kecepatan dengan kekuatan lembut yang terkontrol. |           |       |            |
|                | Pastikan lutut doula agak sedikit ditekuk, posisi badan tetap tegak.                               |           |       |            |
|                | Anjurkan ibu untuk tetap mengatur nafas selama gerakan.                                            |           |       |            |
|                | <b>Evaluasi dan Koreksi</b>                                                                        |           |       |            |
|                | Lakukan evaluasi kenyamanan ibu dan posisi selendang pada perut ibu.                               |           |       |            |
|                | <b>Pengakhiran Gerakan</b>                                                                         |           |       |            |

|                              |                                                                                                               |  |  |  |
|------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|--|
|                              | Lakukan gerakan melambat secara berkala sebelum berhenti total.                                               |  |  |  |
|                              | Meletakkan perut ibu hamil kembali ke posisi semula secara perlahan.                                          |  |  |  |
| <i>Shake the apple three</i> | <b>Posisi Ibu Hamil</b>                                                                                       |  |  |  |
|                              | Ibu bertumpu pada kedua tangan dan lutut (posisi merangkak).                                                  |  |  |  |
|                              | <b>Penggunaan Selendang</b>                                                                                   |  |  |  |
|                              | Selendang membungkus bagian pantat ibu hamil dengan ujung selendang disatukan dengan kencang melalui pinggul. |  |  |  |
|                              | <b>Gerakan Doula</b>                                                                                          |  |  |  |
|                              | Doula menggoyang atau mengayak pinggul ibu untuk menciptakan getaran dan goyangan pada area pantat ibu.       |  |  |  |
|                              | <b>Pengaturan Nafas</b>                                                                                       |  |  |  |
|                              | Anjurkan ibu untuk tetap mengatur nafas selama gerakan.                                                       |  |  |  |
|                              | <b>Evaluasi dan Koreksi</b>                                                                                   |  |  |  |
|                              | Lakukan evaluasi kenyamanan ibu dan posisi selendang yang melingkar pada perut ibu.                           |  |  |  |
|                              | <b>Pengakhiran Gerakan</b>                                                                                    |  |  |  |
|                              | Doula harus melakukan gerakan melambat secara berkala sebelum berhenti total.                                 |  |  |  |

## LAMPIRAN

### KARAKTERISTIK RESPONDEN

| No | Inisial Responden | Usia | Pendidikan       | Pekerjaan  | Gravida | Pembukaan (VT) |
|----|-------------------|------|------------------|------------|---------|----------------|
| 1  | Ny. M             | 20   | SMA              | IRT        | 1       | 6              |
| 2  | Ny. A             | 22   | SMA              | IRT        | 1       | 6              |
| 3  | Ny. D             | 28   | SMA              | IRT        | 1       | 6              |
| 4  | Ny. I             | 35   | SMA              | IRT        | 3       | 4              |
| 5  | Ny. N             | 24   | SMA              | Wiraswasta | 2       | 5              |
| 6  | Ny. D             | 24   | Perguruan Tinggi | IRT        | 1       | 4              |
| 7  | Ny. A             | 34   | SMA              | IRT        | 3       | 5              |
| 8  | Ny. R             | 20   | SMA              | IRT        | 1       | 5              |
| 9  | Ny. F             | 30   | SMA              | IRT        | 2       | 5              |
| 10 | Ny. K             | 22   | SMA              | Wiraswasta | 1       | 5              |
| 11 | Ny. B             | 26   | SMA              | IRT        | 1       | 4              |
| 12 | Ny. O             | 34   | SMA              | IRT        | 3       | 4              |
| 13 | Ny. K             | 22   | SMA              | IRT        | 1       | 6              |
| 14 | Ny. M             | 25   | SMA              | IRT        | 2       | 4              |
| 15 | Ny. I             | 20   | Perguruan Tinggi | Wiraswasta | 1       | 4              |
| 16 | Ny. Z             | 34   | SMA              | IRT        | 2       | 4              |
| 17 | Ny. A             | 32   | SMA              | IRT        | 2       | 6              |
| 18 | Ny. H             | 26   | SMA              | IRT        | 1       | 6              |
| 19 | Ny. R             | 23   | SMA              | IRT        | 1       | 5              |
| 20 | Ny. L             | 26   | SMA              | Wiraswasta | 1       | 4              |
| 21 | Ny. N             | 33   | Perguruan Tinggi | Wiraswasta | 2       | 4              |
| 22 | Ny. G             | 27   | SMA              | IRT        | 1       | 5              |

|    |       |    |                  |            |   |   |
|----|-------|----|------------------|------------|---|---|
| 23 | Ny. K | 28 | SMA              | IRT        | 1 | 4 |
| 24 | Ny. P | 26 | SMA              | IRT        | 1 | 4 |
| 25 | Ny. N | 31 | SMA              | IRT        | 2 | 8 |
| 26 | Ny. P | 26 | SMA              | IRT        | 2 | 5 |
| 27 | Ny. A | 35 | Perguruan Tinggi | IRT        | 1 | 4 |
| 28 | Ny. G | 20 | SMA              | IRT        | 2 | 5 |
| 29 | Ny. E | 22 | Perguruan Tinggi | IRT        | 1 | 6 |
| 30 | Ny. D | 21 | Perguruan Tinggi | Wiraswasta | 2 | 4 |

### LEMBAR OBSERVASI KELOMPOK INTERVENSI

| No | Inisial Responden | TTV    |    |      |    | DJJ | Kontra indikasi | Intensitas Nyeri Sebelum | Kategori | Rebozo | Intensitas Nyeri Sesudah | Kategori |
|----|-------------------|--------|----|------|----|-----|-----------------|--------------------------|----------|--------|--------------------------|----------|
|    |                   | TD     | N  | S    | P  |     |                 |                          |          |        |                          |          |
| 1  | Ny. M             | 103/78 | 72 | 36,3 | 27 | 122 | -               | 7                        | Berat    | √      | 4                        | Sedang   |
| 2  | Ny. A             | 125/66 | 81 | 36,7 | 23 | 125 | -               | 6                        | Sedang   | √      | 3                        | Ringan   |
| 3  | Ny. D             | 112/75 | 90 | 36,6 | 28 | 139 | -               | 8                        | Berat    | √      | 4                        | Sedang   |
| 4  | Ny. I             | 103/86 | 78 | 37,1 | 27 | 152 | -               | 5                        | Sedang   | √      | 3                        | Ringan   |
| 5  | Ny. N             | 120/75 | 72 | 36,6 | 26 | 147 | -               | 6                        | Sedang   | √      | 3                        | Ringan   |
| 6  | Ny. D             | 117/83 | 88 | 36,7 | 22 | 155 | -               | 4                        | Sedang   | √      | 3                        | Ringan   |
| 7  | Ny. A             | 118/71 | 89 | 36,9 | 26 | 157 | -               | 7                        | Berat    | √      | 4                        | Sedang   |
| 8  | Ny. R             | 101/89 | 85 | 36,5 | 26 | 151 | -               | 6                        | Sedang   | √      | 3                        | Ringan   |
| 9  | Ny. F             | 115/78 | 85 | 36,6 | 24 | 127 | -               | 7                        | Berat    | √      | 3                        | Ringan   |
| 10 | Ny. K             | 114/74 | 75 | 36,8 | 25 | 122 | -               | 5                        | Sedang   | √      | 2                        | Ringan   |
| 11 | Ny. B             | 113/72 | 72 | 36,6 | 23 | 132 | -               | 6                        | Sedang   | √      | 4                        | Sedang   |
| 12 | Ny. O             | 109/79 | 89 | 37,1 | 26 | 149 | -               | 7                        | Berat    | √      | 3                        | Ringan   |
| 13 | Ny. K             | 126/88 | 85 | 36,6 | 27 | 146 | -               | 8                        | Berat    | √      | 4                        | Sedang   |
| 14 | Ny. M             | 128/83 | 87 | 36,7 | 24 | 151 | -               | 5                        | Sedang   | √      | 3                        | Ringan   |
| 15 | Ny. I             | 111/83 | 72 | 36,9 | 28 | 133 | -               | 7                        | Berat    | √      | 3                        | Ringan   |
| 16 | Ny. Z             | 118/84 | 78 | 37,2 | 28 | 144 | -               | 6                        | Sedang   | √      | 2                        | Ringan   |
| 17 | Ny. A             | 100/65 | 77 | 37,3 | 23 | 150 | -               | 7                        | Berat    | √      | 2                        | Ringan   |
| 18 | Ny. H             | 120/80 | 77 | 36,7 | 27 | 156 | -               | 8                        | Berat    | √      | 6                        | Sedang   |
| 19 | Ny. R             | 109/84 | 79 | 37,1 | 23 | 150 | -               | 6                        | Sedang   | √      | 5                        | Sedang   |
| 20 | Ny. L             | 104/72 | 75 | 36,5 | 27 | 126 | -               | 7                        | Berat    | √      | 2                        | Ringan   |
| 21 | Ny. N             | 109/77 | 73 | 36,4 | 23 | 154 | -               | 5                        | Sedang   | √      | 3                        | Ringan   |

|    |       |        |    |      |    |     |   |   |        |   |   |        |
|----|-------|--------|----|------|----|-----|---|---|--------|---|---|--------|
| 22 | Ny. G | 128/84 | 87 | 36,7 | 23 | 158 | - | 4 | Sedang | √ | 3 | Ringan |
| 23 | Ny. K | 107/73 | 74 | 36,7 | 25 | 136 | - | 6 | Sedang | √ | 2 | Ringan |
| 24 | Ny. P | 107/78 | 73 | 36,8 | 22 | 134 | - | 5 | Sedang | √ | 4 | Sedang |
| 25 | Ny. N | 123/76 | 73 | 36,8 | 25 | 136 | - | 7 | Berat  | √ | 2 | Ringan |
| 26 | Ny. P | 128/88 | 82 | 36,7 | 28 | 149 | - | 6 | Sedang | √ | 2 | Ringan |
| 27 | Ny. A | 123/79 | 89 | 37,1 | 28 | 136 | - | 6 | Sedang | √ | 2 | Ringan |
| 28 | Ny. G | 127/65 | 84 | 36,5 | 24 | 147 | - | 5 | Sedang | √ | 3 | Ringan |
| 29 | Ny. E | 117/85 | 89 | 36,4 | 27 | 139 | - | 4 | Sedang | √ | 3 | Ringan |
| 30 | Ny. D | 109/77 | 72 | 36,7 | 22 | 133 |   | 6 | Sedang | √ | 5 | Sedang |

## LAMPIRAN SPSS

### Frequencies

#### Frequency Table

##### Usia

|       |             | Frequency | Percent | Valid Percent | Cumulative Percent |
|-------|-------------|-----------|---------|---------------|--------------------|
| Valid | 20-25 tahun | 13        | 43.3    | 43.3          | 43.3               |
|       | 26-30 tahun | 9         | 30.0    | 30.0          | 73.3               |
|       | 31-35 tahun | 8         | 26.7    | 26.7          | 100.0              |
|       | Total       | 30        | 100.0   | 100.0         |                    |

##### Pendidikan

|       |                  | Frequency | Percent | Valid Percent | Cumulative Percent |
|-------|------------------|-----------|---------|---------------|--------------------|
| Valid | Perguruan Tinggi | 6         | 20.0    | 20.0          | 20.0               |
|       | SMA              | 24        | 80.0    | 80.0          | 100.0              |
|       | Total            | 30        | 100.0   | 100.0         |                    |

##### Pekerjaan

|       |            | Frequency | Percent | Valid Percent | Cumulative Percent |
|-------|------------|-----------|---------|---------------|--------------------|
| Valid | IRT        | 24        | 80.0    | 80.0          | 80.0               |
|       | Wiraswasta | 6         | 20.0    | 20.0          | 100.0              |
|       | Total      | 30        | 100.0   | 100.0         |                    |

##### Gravida

|       |       | Frequency | Percent | Valid Percent | Cumulative Percent |
|-------|-------|-----------|---------|---------------|--------------------|
| Valid | 1     | 17        | 56.7    | 56.7          | 56.7               |
|       | 2     | 10        | 33.3    | 33.3          | 90.0               |
|       | 3     | 3         | 10.0    | 10.0          | 100.0              |
|       | Total | 30        | 100.0   | 100.0         |                    |

##### Pembukaan

|       |       | Frequency | Percent | Valid Percent | Cumulative Percent |
|-------|-------|-----------|---------|---------------|--------------------|
| Valid | 4     | 13        | 43.3    | 43.3          | 43.3               |
|       | 5     | 9         | 30.0    | 30.0          | 73.3               |
|       | 6     | 7         | 23.3    | 23.3          | 96.7               |
|       | 8     | 1         | 3.3     | 3.3           | 100.0              |
|       | Total | 30        | 100.0   | 100.0         |                    |

## Frequencies

### Statistics

|   |         | Sebelum | Sesudah |
|---|---------|---------|---------|
| N | Valid   | 30      | 30      |
|   | Missing | 0       | 0       |

### Frequency Table

#### Sebelum

|       |        | Frequency | Percent | Valid Percent | Cumulative Percent |
|-------|--------|-----------|---------|---------------|--------------------|
| Valid | Berat  | 11        | 36.7    | 36.7          | 36.7               |
|       | Sedang | 19        | 63.3    | 63.3          | 100.0              |
|       | Total  | 30        | 100.0   | 100.0         |                    |

#### Sesudah

|       |        | Frequency | Percent | Valid Percent | Cumulative Percent |
|-------|--------|-----------|---------|---------------|--------------------|
| Valid | Ringan | 21        | 70.0    | 70.0          | 70.0               |
|       | Sedang | 9         | 30.0    | 30.0          | 100.0              |
|       | Total  | 30        | 100.0   | 100.0         |                    |

## UJI NORMALITAS

### Explore

#### Case Processing Summary

|          |    | Cases   |   | Missing |    | Total   |  |
|----------|----|---------|---|---------|----|---------|--|
|          |    | Valid   |   |         |    |         |  |
|          | N  | Percent | N | Percent | N  | Percent |  |
| Pretest  | 30 | 100.0%  | 0 | 0.0%    | 30 | 100.0%  |  |
| Posttest | 30 | 100.0%  | 0 | 0.0%    | 30 | 100.0%  |  |

## Descriptives

|          |                                  | Statistic   | Std. Error |
|----------|----------------------------------|-------------|------------|
| Pretest  | Mean                             | 6.07        | .209       |
|          | 95% Confidence Interval for Mean | Lower Bound | 5.64       |
|          |                                  | Upper Bound | 6.49       |
|          | 5% Trimmed Mean                  | 6.07        |            |
|          | Median                           | 6.00        |            |
|          | Variance                         | 1.306       |            |
|          | Std. Deviation                   | 1.143       |            |
|          | Minimum                          | 4           |            |
|          | Maximum                          | 8           |            |
|          | Range                            | 4           |            |
|          | Interquartile Range              | 2           |            |
|          | Skewness                         | -.138       | .427       |
|          | Kurtosis                         | -.589       | .833       |
| Posttest | Mean                             | 3.17        | .186       |
|          | 95% Confidence Interval for Mean | Lower Bound | 2.79       |
|          |                                  | Upper Bound | 3.55       |
|          | 5% Trimmed Mean                  | 3.09        |            |
|          | Median                           | 3.00        |            |
|          | Variance                         | 1.040       |            |
|          | Std. Deviation                   | 1.020       |            |
|          | Minimum                          | 2           |            |
|          | Maximum                          | 6           |            |
|          | Range                            | 4           |            |
|          | Interquartile Range              | 2           |            |
|          | Skewness                         | .898        | .427       |
|          | Kurtosis                         | .770        | .833       |

## Tests of Normality

|          | Kolmogorov-Smirnov <sup>a</sup> |    |      | Shapiro-Wilk |    |      |
|----------|---------------------------------|----|------|--------------|----|------|
|          | Statistic                       | df | Sig. | Statistic    | df | Sig. |
| Pretest  | .177                            | 30 | .018 | .921         | 30 | .029 |
| Posttest | .265                            | 30 | .000 | .860         | 30 | .001 |

a. Lilliefors Significance Correction

## UJI WILCOXON

### NPar Tests

#### Descriptive Statistics

|          | N  | Mean | Std. Deviation | Minimum | Maximum |
|----------|----|------|----------------|---------|---------|
| Pretest  | 30 | 6.07 | 1.143          | 4       | 8       |
| Posttest | 30 | 3.17 | 1.020          | 2       | 6       |

#### Wilcoxon Signed Ranks Test

##### Ranks

|                    |                | N               | Mean Rank | Sum of Ranks |
|--------------------|----------------|-----------------|-----------|--------------|
| Posttest - Pretest | Negative Ranks | 30 <sup>a</sup> | 15.50     | 465.00       |
|                    | Positive Ranks | 0 <sup>b</sup>  | .00       | .00          |
|                    | Ties           | 0 <sup>c</sup>  |           |              |
|                    | Total          | 30              |           |              |

a. Posttest < Pretest

b. Posttest > Pretest

c. Posttest = Pretest

##### Test Statistics<sup>a</sup>

|                        | Posttest - Pretest  |
|------------------------|---------------------|
| Z                      | -4.811 <sup>b</sup> |
| Asymp. Sig. (2-tailed) | .000                |

a. Wilcoxon Signed Ranks Test

b. Based on positive ranks.

## DOKUMENTASI

